

Geriausia jaunoji 2023 metų bibliotekininkė – Urtė Šulskienė

Nacionalinės Lietuvos bibliotekų savaitės atidarymo proga Lietuvos Respublikos kultūros ministras tradiciškai apdovanoja geriausių metų bibliotekininkus: geriausią metų bibliotekininką, geriausią metų bibliotekos vadovą ir geriausią metų jaunąjį bibliotekininką.

2023 metų geriausio jaunojo bibliotekininko vardas suteiktas Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos kultūros projektų vadovei Urtei Šulskienei. U. Šulskienė bibliotekoje dirba 10 metų.

Parengta pagal bibliotekos inf.

2023 metų geriausio jaunojo bibliotekininko vardas suteiktas Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos kultūros projektų vadovei Urtei Šulskienei.

Asmeninė nuotr.

Širdys prieš šautuvus

dar padaugėjo. Be to, persekiojo ir baimė. Gelbėjo tik tai, kad visi jų vaikai buvo rudų akių, tamsaus gymio, Ichokas nuo jų iškart tesiskyrė. Bronė Dainauskienė išmokė Ichoką poterių, pakrikštijo ir užregistravo lietuvišku vardu ir pavarde Algirdu Dainausku. Išmokė aiškiai tarti net „r“ raidę. Taip jis tapo septintuoju kelmiškių Dainauskų vaiku.

Berniukas nenuvylė, buvo labai gabus. Poterius išmoko greitai. Vėliau patarnaudavo Mišioms. Kur ėjo, ten pritiko.

Kad kaimynams kiltų kuo mažiau įtarimų, Dainauskai išsikėlė į miesto pakraštį. Parsisamdė į dvarą kumečiais. Apsigyveno Kelmės dvaro kumetyne, šalia pušyno. Pušyne vyriausias Dainauskų sūnus Petras mažajam Ichokui padarė keletą slėptuvių, kad pabėgtų, jeigu svetimi žmonės artinsis prie namų.

Čia buvo atvejų, kai nespėdavo išbėgti. Tuomet gelbėdavo kamara. Kartą užsidaręs kambarėlį palindo po duonkubiliu ir pratūnojo, kol „aktyvistai“ žvilgsniais varstė namus.

Petras pavaišino atvykėlius *samagonu*, kad švelnesni būtų. Kadangi nerado žyduko, nušovė šuniuką. Svarbu, kad girdėtųsi šūvis.

Po tokių siaubo akimirklų nuo išgąščio vaiką išpildavo votimis. Bronė Dainauskienė pati jį kaip sugebėdama gydė žolelėmis ir arbatomis, nes kreiptis į daktarą bijojo.

Dainauskų namuose I. Meras slapstėsi iki 1944 metų spalio 6 dienos, kol frontą pralaužė rusų kariuomenė.

Mokyklą Algirdas Dainauskas jau baigė kaip Ichokas Meras. Jį pradėjo globoti turtinga žydė Braudienė, gyvenusi netoli Kelmės bažnyčios. Ji pasirūpino, kad vaikas vėl atgautų savo tapatybę ir toliau mokytųsi.

Kai apsigyveno pas Braudienę, pagerėjo I. Mero materialinė padėtis. Jis mokėsi skambinti pianinu.

Ichoko sesuo Janina su savo globėja gydytoja Petronele Urbeliene-Unikauskiene gyveno Kaune. Ten, įstojęs mokytis į Politechnikos institutą, apsigyveno ir I. Meras.

Igijęs radijo technikos inžinieriaus specialybę, būsimausias rašytojas persikėlė dirbti į Vilnių.

1960 metais pasirodė pirmoji

Išgelbėti sušaudytų kelmiškių žydų Miriam ir Jahudos Merų vaikai Ichokas ir Janina jau po karo, 1945-aisiais.

Ichoką Merą priglaidė ir kaip septintąjį savo vaiką užregistravo kelmiškė Bronislava Dainauskienė.

I. Mero knyga „Geltonas lopas“. Čia trumpuose apsakymuose vaizduojamas žydų berniuko Beno likimas ir išgyvenimai vokiečių okupacijos metais.

Po trejų metų išleido jį kaip brandų rašytoją išgarsinusį romaną „Lygiosios trunka akimirka“. Dar po poros metų sukūrė romaną-baladę „Ant ko laikosi pasaulis“, kuriame piešiamas Motinos Gelbėtojos paveikslas.

1973 metais, kai žydams buvo leista išsiveržti iš Tarybų Sąjungos, ryžosi emigruoti į Izraelį. „Aš gimiau žydu“, – taip paprastai aiškino savo pasirinkimą. Iš tiesų tai buvo kelionė ieškoti tapatybės savo tėvų žemėje.

Tačiau ir emigravęs I. Meras

Vaiguvos dvare priglaudas įsteigusi vienuolė Marija Rusteikaitė išgelbėjo 15 žydų slapstydama juos dvaro rūsiuose, o dvi – perengusi vienuolių drabužiais.

Doros ir Josefo Shapirų auklė Stanislava Damanskaitė surado jų šeimą besislapstančią miške ir parsivedė vaikus į savo namus. Visus vokiečių okupacijos metus ieškojo jiems patikimų žmonių, galinčių laikinai paslėpti ir priglauti, slėpė savo ir savo brolio, gyvenusio kaime, namuose, kur ir pati apsistojo, kad išgelbėtų našlaitę Dorą.

niekuomet nepamiršo mamą atstojusios savo gelbėtojos Bronislavos Dainauskienės. Sužinojęs apie jos mirtį, laiškė dar likusiems artimiesiems rašė: „Mama, nors ir toli, man buvo vienas artimiausių žmonių pasaulyje, nes aš jai likau visam gyvenimui jos Algirduku...“ „Aš kaip malda tariau vardus tų žmonių, kurie, nepaisydami žiaurais teroro, gelbėjo pasmerktuosius mirti“, – rašė I. Meras.

Naktys rūsyje ir daržinėje po šieną

Lankantis Izraelyje teko pabendrauti su iš Kelmės kilusia Dora Shapira-Nidel, kuri su broliu Josefu nuo mirties taip pat buvo išgelbėta geraširdžių, kito nelaimėi neabejingų šio krašto žmonių.

Taibės ir Ichako Shapirų šeima gyveno Kelmės priemiestyje, Naudvario kaime. Turėjo malūną ir 5 hektarus žemės. Augino du vaikus. Jų šeimoje gyveno ir netekėjusi Taibės sesuo Ana Zilberg.

Vokiečiams okupavus Kelmę, iš karto buvo imtasi represijų prieš žydus. Žydų ūkius vokiečiai pavertė lageriais – getais. Vyrus uždarė į Zundelio Lunco daržinę. Moteris su vaikais – į Šimono Ošerio ūkį Mažūnų kaime. Ichaką Shapirą paliko dirbti malūne, nes niekas kitas to darbo nemokėjo. Tačiau 1941-ųjų rugpjūčio 22-ąją, per antrąsias Kelmės žydų žudynes, baltaraiščiai jį sušaudė.

Doros motina Taibė su savo seserimi Ana ir vaikais pabėgo į Aukštmiškio mišką. Netoliese gyvenančiam ūkininkui atidavė visą savo turtą, kad šis parūpintų duonos miške besislapstančiai šeimai.

Buvusi Doros ir Josefo auklė Stanislava Damanskaitė kartu su jų tetos Chanos Rozenfeld namų darbininke Stefanija Kulevičiūte nusprendė miške surasti ir išgelbėti Shapirų vaikus. „Niekieno neprašomos jos klaidžiojo basos miške, per liūtų. Po dviejų savaitių paieškų Stefanija įsidūrė koją, negalėjo toliau eiti. Stanislava dar savaitę klaidžiojo viena, kol surado mus. Pirmiausia ji parsivedė mane į nedidelį savo kambarėlį, nes buvau mažiausia. Po to sugrįžo ir parsivedė brolių. Kai trečią kartą atėjo į Aukštmiškį, jau neberado gyvų. Mano mama, jos sesuo Ana ir pusbroliai Chanos Rozenfeld vaikai buvo sušaudyti. Pati Chana atskirta nuo savo vaikų ir ėjusi jų ieškoti sušaudyta Kelmėje“, – prisiminimais dalijosi Dora Shapiro-Nidel.

Apie tris savaites Dora su broliu slapstėsi mažame Stanislavos Damanskaitės kambarėlyje. Jos kaimynai pažinojo Shapirų vaikus, todėl moteris bijojo, kad neįskųstų. Laisvu nuo padienės darbininkės darbo laiku ieškojo jiems saugesnės vietos.

Juozui surado vietą atokiame kaime prie miško. Ten jis apie

porą metų ganė karves. Vėliau slapstėsi Adomaičių kaime. Brolio gelbėtojų pavardžių Dora neprisiminė, tik žinojo, kad tai buvo labai geri žmonės, dalijęsi su žydų vaiku paskutiniu duonos kasniu, ir išbuvo ten jos brolis iki tol, kol vokiečiai pasitraukė iš Kelmės krašto.

Dora kurį laiką gyveno pas jau minėtą Stefaniją Kulevičiūtę, kuri, norėdama pagelbėti žydų šeimai, porą savaitių jų ieškojo miške. Paskui – pas seseris Eleoną ir Juliją Kaušaites Zakeliškių kaime. Šios moterys glaudė ir daugiau žydaičių: Idą ir Batševą Krubelnikaites, Rivką Mendelevičiūtę.

Vėliau Dorą pakaitomis slėpė ir globojo Stanislava Damanskaitė ir Stefanija Kulevičiūtė. O 1942-ųjų rudenį ją priėmė daugiavaikė Žukauskų šeima, gyvenusi netoli Vaiguvos, Šviriškių kaime. Našlaitę labiausiai globojo jų vaikai Genė ir Aloyzas.

Išbuvus ten tris mėnesius, policija vėl surengė žydų gaudynes. Dora slėpėsi daržinėje, įsiraususi į šieną. Penkiolikmetė Žukauskų dukra Genė, atsargiai apsidairydama, atnešdavo mergaitei valgyti. Kai kildavo pavojus, užversdavo duobę šieną. Dažną naktį Genė ir Aloyzas likdavo daržinėje, nes Dorai vienai būdavo baisu. Taip elgdamiesi paaugliai labai rizikavo. Jeigu juos su žyduke būtų aptikę daržinėje, būtų sušaudę.

Kai tapo pavojinga slapstytis pas Žukauskus, Stefanija vėl parsivedė Dorą į savo kambarėlį. Čia ją slėpė ir dalijosi iš turtingos šeimos, kurioje dirbo, parsineštu maistu.

Tačiau vieną dieną Stefaniją iškvietė į policiją, ilgai tardė. Ji neprisipažino slepianti žydaite. Todėl paleido. O Dorai teko ieškoti kitos vietos. Tuomet žygių ėmėsi Stanislava Damanskaitė. Ji nuvedė Dorą pas savo brolių Petrą Damanską, gyvenusį Liolių seniūnijoje Kirklių kaime. Ir pati liko brolio šeimoje, kad galėtų mergaitę globoti.

Didžiąją laiko dalį Dora praleisdavo bulvių rūsyje. Ja kaip tikra seserimi labai rūpinosi Damanskų dukra Valerija. Ji atnešdavo valgyti, numezgė kojines ir atidavė storą savo vilnonį megztinį, kad Dora nesusaltų.

Nukelta į 9 psl.